ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΣΜΑ της 15ης Ιουνίου 1995 *

1. Το High Court of Justice, Queen's Bench Division, υποβάλλει μια σειρά προδικαστικών ερωτημάτων, σχετικών με τα καθεστώτα πριμοδοτήσεως στους τομείς του προβείου και αιγείου κρέατος αφενός και του βοείου κρέατος αφετέρου, όπως ισχύουν μετά τη ριζική αναμόρφωσή τους το έτος 1992. Τα ερωτήματα αφορούν, ειδικότερα, σε ορισμένες ρυθμίσεις των οικείων κανονισμών, οι οποίες σκοπούν στη διευθέτηση προβλημάτων που ενδέχεται να προκληθούν στις συμβατικές σχέσεις μεταξύ παραγωγών, που δεν είναι ιδιοκτήτες του συνόλου των εκτάσεων όπου είναι εγκατεστημένη η εκμετάλλευσή τους, και ιδιοκτητών των εκτάσεων αυτών.

I — Οι κοινοτικές ρυθμίσεις

2. Η κοινή οργάνωση αγοράς στον τομέα του προβείου και αιγείου κρέατος διέπεται από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3013/89 του Συμβουλίου, της 25ης Σεπτεμβρίου 1989 [1]. Στηρίζεται σε μέτρα παρεμβάσεως, που μπορούν να ληφθούν υπό μορφή ενισχύσεως στην ιδιωτική αποθεματοποίηση (βλ. άρθρο 6 του μνημονευθέντος κανονισμού) και, κυρίως, στην καταβολή της πριμοδοτήσεως που προβλέπεται στο άρθρο 5 του αυτού κανονισμού. Η πριμοδότηση, η οποία σκοπεί στην αντιστάθμιση της απώλειας εισοδήματος που υφίστανται οι παραγωγοί κατά τη διάρκεια μιας περιόδου εμπορίας, υπολογίζεται ανά προβατίνα ή αίγα βάσει της διαφοράς που τυχόν εμφανίζεται μεταξύ αφενός μεν της οικείας «τιμής βάσεως» που καθορίζεται, για κάθε περίοδο εμπορίας, από το Συμβούλιο, αφετέρου δε της ετήσιας μέσης τιμής της αγοράς (βλ. παραγράφους 1 έως 3 και 5 του ανωτέρω άρθρου 5) και καταβάλλεται σε πλήρες ποσοστό για 1 000 το πολύ ζώα ανά παραγωγό σε ορισμένες μειονεκτικές ζώνες και για 500 το πολύ ζώα ανά παραγωγό στις λοιπές περιοχές. Πέρα των ανωτέρω ορίων, καταβάλλεται στους δικαιούχους μόνον το 50 % της πριμοδοτήσεως [βλ. παράγραφο 7 του αυτού άρθρου 5, όπως ίσχυε προ της τροποποιήσεώς της με το άρθρο 1, σημείο 1, του κανονισμού (ΕΚ) 233/94 του Συμβουλίου, της 24ης Ιανουαρίου 1994 (ΕΕ 1994, L 30, σ. 9)].

3. Η κοινή οργάνωση αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος διέπεται από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 805/68 του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1968 [2], και περιλαμβάνει καθεστώς παρεμβάσεως, στα πλαίσια του οποίου, προς αποφυγή ή μετριασμό σημαντικής πτώσεως των τιμών, μπορεί να χορηγούνται ενισχύσεις για ιδιωτική αποθεματοποίηση ή να πραγματοποιούνται αγορές από τους οργανισμούς παρεμβάσεως (βλ. άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού),

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ελληνική.

1 — *Κανονισμός (ΕΟΚ) 3013/89 του Συμβουλίου, της 25ης Σεπτεμβρίου 1989, για την κοινή οργάνωση αγορών στον τομέα του προβείου και αιγείου κρέατος* (ΕΕ 1989, L 289, σ. 1).

2 — *Κανονισμός (ΕΟΚ) 805/68 του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1968, περί κοινής οργανώσεως αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος* (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 72).

καθώς και καθεστώς πριμοδοτήσεων, στα πλαίσια του οποίου προβλέπεται, μεταξύ άλλων, και η καταβολή πριμοδοτήσεως για τη διατήρηση του πληθυσμού των θηλαζουσών αγελάδων (στο εξής: πριμοδότηση για θηλάζουσες αγελάδες). Η τελευταία αυτή πριμοδότηση θεσπίσθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1357/80 του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 1980 [3], συνίσταται στην καταβολή, για κάθε περίοδο εμπορίας, ενός συγκεκριμένου χρηματικού ποσού ανά θηλάζουσα αγελάδα και αποβλέπει στην ενθάρρυνση της παραγωγής βοείου κρέατος καλής ποιότητος μέσω της διατηρήσεως των αναγκαίων αγελών αναπαραγωγής.

4. Το 1992, το καθεστώς των πριμοδοτήσεων στον τομέα του προβείου και αιγείου κρέατος τροποποιήθηκε σε καίρια σημεία του. Ειδικότερα, με το άρθρο 1, σημείο 2, του κανονισμού (ΕΟΚ) 2069/92 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1992 [4], παρεμβλήθηκε στον κανονισμό 3013/89 το άρθρο 5α, με το οποίο:

— Θεσπίσθηκε *ατομικό όριο ανά παραγωγό* για τη χορήγηση της πριμοδοτήσεως ανά προβατίνα ή αίγα που προβλέπεται στο άρθρο 5 του κανονισμού 3013/89 [5]. Έτσι, για την περίοδο εμπορίας 1993 και εφεξής, η πριμοδότηση αυτή καταβάλλεται εντός του ορίου του αριθμού των ζώων για τα οποία καταβλήθηκε για την περίοδο εμπορίας 1991, προσαρμοσμένου με ορισμένο συντελεστή (άρθρο 5α, παράγραφοι 1 και 5).

— Ορίσθηκε ότι το δικαίωμα πριμοδοτήσεως *συνδέεται με τους παραγωγούς* στους οποίους έχει χορηγηθεί πριμοδότηση για την περίοδο εμπορίας 1991 (άρθρο 5α, παράγραφος 4, στοιχείο α').

— Προβλέφθηκε ότι όταν ένας παραγωγός πωλεί ή μεταβιβάζει με άλλο τρόπο την εκμετάλλευσή του, μπορεί να *μεταβιβάσει όλα τα δικαιώματά του πριμοδοτήσεως* στο πρόσωπο στο οποίο παραχωρείται η εκμετάλλευση, ενώ επίσης χορηγήθηκε στους παραγωγούς η δυνατότητα να μεταβιβάζουν (εξ ολοκλήρου ή εν μέρει) τα δικαιώματά τους πριμοδοτήσεως, *έστω και αν δεν μεταβιβάζουν την εκμετάλλευσή τους* (άρθρο 5α, παράγραφος 4, στοιχείο β').

5. Κεντρική σημασία έχει, για την παρούσα υπόθεση, η διάταξη του στοιχείου στ' της παραγράφου 4 του ανωτέρω άρθρου 5α, κατά την οποία:

«(...) η Επιτροπή θεσπίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής της παρούσας παραγράφου σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 30 και ιδίως εκείνες (...) που επιτρέπουν στα κράτη μέλη να λύνουν τα ιδιαίτερα προβλήματα που συνδέονται με την μεταβίβαση δικαιωμάτων πριμοδότησης από παραγωγούς που

3 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 1357/80 του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 1980, περί καθιερώσεως καθεστώτος πριμοδοτήσεως για τη διατήρηση του πληθυσμού των θηλαζουσών αγελάδων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/028, σ. 194).

4 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 2069/92 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1992, που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3013/89 για την κοινή οργάνωση των αγορών στον τομέα του προβείου και αιγείου κρέατος (ΕΕ 1992, L 215, σ. 59).

5 — Όπως προκύπτει από την τρίτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2069/92, στη θέσπιση του ατομικού ορίου οδήγησε η ανάγκη εφαρμογής αυστηρών μέτρων, για την αντιμετώπιση των σοβαρών επιπτώσεων που προκάλεσαν στην ισορροπία της αγοράς η αύξηση του αριθμού των προβατίνων στην κοινότητα και η εξ αυτού του λόγου σημαντική μείωση των τιμών.

δεν έχουν την κυριότητα των εκτάσεων τις οποίες καλύπτουν οι εκμεταλλεύσεις τους».

Κατ' επίκληση, μεταξύ άλλων, της τελευταίας αυτής διατάξεως εκδόθηκε ο κανονισμός (ΕΟΚ) 3567/92 της Επιτροπής, της 10ης Δεκεμβρίου 1992 [6], στο άρθρο 13 του οποίου ορίζονται τα εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν, εάν χρειαστεί, τα ενδεδειγμένα μεταβατικά μέτρα για την εξεύρεση δίκαιων λύσεων στα προβλήματα που ενδέχεται να ανακύψουν στις συμβατικές σχέσεις που υφίστανται κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού, μεταξύ των παραγωγών που δεν είναι ιδιοκτήτες του συνόλου της γης που εκμεταλλεύονται και των ιδιοκτητών της γης αυτής, σε περίπτωση μεταφοράς δικαιώματος πριμοδότησης ή σε περίπτωση άλλων πράξεων που έχουν το ίδιο αποτέλεσμα. Τα μέτρα αυτά μπορούν να λαμβάνονται μόνον προς εξομάλυνση των δυσχερειών που συνδέονται με την καθιέρωση καθεστώτος δικαιωμάτων πριμοδότησης συνδεδεμένου με τον παραγωγό και πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να τηρούν τις αρχές που διέπουν τον δεσμό αυτό.»

6 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 3567/92 της Επιτροπής, της 10ης Δεκεμβρίου 1992, περί λεπτομερών κανόνων εφαρμογής των ατομικών ορίων, των εθνικών αποθεμάτων και της μεταβίβασης δικαιωμάτων που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΟΚ) 3013/89 του Συμβουλίου για την κοινή οργάνωση αγορών στον τομέα του προβείου και αιγείου κρέατος (ΕΕ 1992, L 362, σ. 41).

Το άρθρο 15 του αυτού κανονισμού της Επιτροπής προβλέπει, τέλος, ότι:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα άλλα ενδεδειγμένα μέτρα που απαιτούνται προς διασφάλιση της ορθής εφαρμογής του καθεστώτος ατομικών ορίων και ενημερώνουν την Επιτροπή σχετικά.»

6. Ανάλογες κατά προσανατολισμό και περιεχόμενο τροποποιήσεις εισήγαγε στο καθεστώς των πριμοδοτήσεων στον τομέα του βοείου κρέατος ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2066/92 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1992 [7]. Ειδικότερα, με το άρθρο 1, σημείο 2, του κανονισμού αυτού παρεμβλήθηκαν στον κανονισμό 805/68 τα άρθρα 4δ και 4ε, με τα οποία:

— Θεσπίσθηκε περιορισμός στο δικαίωμα πριμοδοτήσεως για θηλάζουσες αγελάδες, με την εφαρμογή *ατομικού ανωτάτου ορίου*, ίσου προς τον αριθμό των ζώων για τα οποία χορηγήθηκε πριμοδότηση κατά το επιλεγόμενο από κάθε κράτος μέλος έτος αναφοράς (1990, 1991 ή 1992), μειωμένο κατά το ποσό που

7 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 2066/92 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1992, για τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 805/68 για την κοινή οργάνωση αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΟΚ) 468/87 για τον καθορισμό των γενικών κανόνων του καθεστώτος ειδικής πριμοδότησης υπέρ των παραγωγών βοείου κρέατος καθώς και του κανονισμού (ΕΟΚ) 1357/80 για την καθιέρωση καθεστώτος πριμοδότησης για τη διατήρηση του πληθυσμού των θηλαζουσών αγελάδων (ΕΕ 1992, L 215, σ. 49).

απαιτείται για τη σύσταση ενός εθνικού αποθέματος (άρθρο 4δ, παράγραφος 2) [8].

— Ορίσθηκε ότι το δικαίωμα πριμοδοτήσεως *παρέχεται αποκλειστικά στους παραγωγούς* στους οποίους χορηγήθηκε πριμοδότηση για το έτος αναφοράς και οι οποίοι ζήτησαν την πριμοδότηση μέχρι και για το έτος 1992 (άρθρο 4δ, παράγραφος 4).

— Προβλέφθηκε ότι όταν ένας παραγωγός πωλεί ή μεταβιβάζει με άλλο τρόπο την εκμετάλλευσή του, μπορεί *να μεταβιβάζει το σύνολο των δικαιωμάτων πριμοδοτήσεως* για θηλάζουσες αγελάδες, τα οποία κατέχει, στο πρόσωπο που αναλαμβάνει την εκμετάλλευση, ενώ επίσης χορηγήθηκε στους παραγωγούς η δυνατότητα να μεταβιβάζουν (εξ ολοκλήρου ή εν μέρει) τα ανωτέρω δικαιώματα πριμοδοτήσεως, *έστω και αν δεν μεταβιβάζουν την εκμετάλλευσή τους* (άρθρο 4ε, παράγραφος 1).

7. Τέλος, με τη διάταξη της παραγράφου 5 του ως άνω άρθρου 4ε (η οποία θα μας απασχολήσει ιδιαίτερα στη συνέχεια) ορίσθηκε ότι η Επιτροπή θεσπίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής του άρθρου αυτού, οι οποίες «αφορούν ιδίως τις διατάξεις που επιτρέπουν στα κράτη μέλη να επιλύουν τα προβλήματα που συνδέονται με τη μεταβίβαση των δικαιωμάτων πριμοδότησης από τους παραγωγούς που δεν είναι ιδιοκτήτες των εκτάσεων που καλύπτουν οι εκμεταλλεύσεις τους».

Κατ' επίκληση, μεταξύ άλλων, της τελευταίας αυτής διατάξεως εκδόθηκε ο κανονισμός (ΕΟΚ) 3886/92 της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 1992 [9], ο οποίος ορίζει στο άρθρο 39 ότι «τα κράτη μέλη, αν αυτό κριθεί αναγκαίο, λαμβάνουν τα κατάλληλα μεταβατικά μέτρα ώστε να δοθούν δίκαιες λύσεις στα προβλήματα που θα μπορούσαν να εμφανιστούν στις υπάρχουσες συναλλακτικές σχέσεις κατά την έναρξη εφαρμογής του παρόντος κανονισμού μεταξύ των παραγωγών που δεν είναι ιδιοκτήτες του συνόλου των εκτάσεων που εκμεταλλεύονται και των ιδιοκτητών των εκτάσεων αυτών, στην περίπτωση μεταβίβασης του δικαιώματος για επιδότηση που συνδέεται με τον παραγωγό και πρέπει να τηρούν τις αρχές που διέπουν τη σχέση αυτή» [10] και προβλέπει στο άρθρο 55 τα εξής: «Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την καλή εφαρμογή του παρόντος κανονισμού. Ενημερώνουν την Επιτροπή επί του θέματος.»

8 — Όπως συνάγεται από το προοίμιο του κανονισμού 2066/92, η επιβολή περιορισμών στο δικαίωμα πριμοδοτήσεως για θηλάζουσες αγελάδες κρίθηκε σκόπιμη, προκειμένου η διατήρηση της πριμοδοτήσεως (αναγκαία λόγω των εξελίξεων στην οικεία αγορά, που οδηγούσαν σε μείωση των τιμών παρεμβάσεως) να μην επιφέρει αύξηση της συνολικής παραγωγής και περαιτέρω κλονισμό της ήδη υφισταμένης στην κοινοτική αγορά διαρθρωτικής δυσαναλογίας μεταξύ προσφοράς και ζητήσεως (βλ. πρώτη, δεύτερη, τρίτη και τέταρτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού).

9 — Κανονισμός (ΕΟΚ) 3886/92 της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 1992, για τον καθορισμό των λεπτομερειών εφαρμογής όσον αφορά τα καθεστώτα επιδοτήσεων που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΟΚ) 805/68 του Συμβουλίου για την κοινή οργάνωση αγοράς στον τομέα του βοείου κρέατος και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) 1244/82 και (ΕΟΚ) 714/89 (ΕΕ 1992, L 391, σ. 20).

10 — Επισημαίνεται ότι το ελληνικό κείμενο της διατάξεως αυτής αποκλίνει ελαφρά του αντίστοιχου αγγλικού, το οποίο βρίσκεται πλησιέστερα προς τη διατύπωση του άρθρου 13 του κανονισμού 3567/92.

8. Συνοψίζοντας, οι βασικές τροποποιήσεις που θέσπισαν οι κανονισμοί 2069/92 και 2066/92 συνίστανται στον περιορισμό του δικαιώματος των παραγωγών επί ορισμένων πριμοδοτήσεων (πριμοδοτήσεως ανά προβατίνα ή αίγα, πριμοδοτήσεως για θηλάζουσες αγελάδες), διά της θεσπίσεως σχετικών ατομικών ορίων ανά παραγωγό, στη σύνδεση του δικαιώματος πριμοδοτήσεως με το πρόσωπο του παραγωγού και στην καθιέρωση του δικαιώματος των παραγωγών να μεταβιβάζουν τα δικαιώματά τους επί των ανωτέρω πριμοδοτήσεων, είτε εξ αφορμής της μεταβιβάσεως της εκμεταλλεύσεώς των είτε χωρίς τέτοια μεταβίβαση.

Εντούτοις, τα προδικαστικά ερωτήματα που θέτει το High Court of Justice δεν αφορούν ευθέως τα κεντρικά αυτά σημεία της μεταρρυθμίσεως των καθεστώτων πριμοδοτήσεως. Επικεντρώνονται στις ρυθμίσεις εκείνες των μνημονευθέντων κανονισμών του Συμβουλίου καθώς και των κανονισμών 3567/92 και 3886/92, οι οποίες ανάγονται σε μια ιδιαίτερη πλευρά της μεταρρυθμίσεως: στις επιπτώσεις της στις υφιστάμενες συμβατικές σχέσεις μεταξύ παραγωγών οι οποίοι δεν είναι κύριοι των ακινήτων όπου είναι εγκατεστημένες οι εκμεταλλεύσεις τους, αφενός, και των ιδιοκτητών των ακινήτων αυτών, αφετέρου.

II — Η κύρια δίκη — Τα προδικαστικά ερωτήματα

9. Το δικαστήριο της παραπομπής είναι μάλλον φειδωλό σε παροχή διευκρινίσεων ως προς το ακριβές περιεχόμενο του αιτήματος δικαστικής προστασίας που εκκρεμεί ενώπιόν του. Από το σύνολο πάντως της διατάξεως παραπομπής, σε συνδυασμό με τις παρατηρήσεις που κατέθεσε ενώπιον του Δικαστηρίου η Country Landowners Association (στο εξής: CLA), προσφεύγουσα στην κύρια δίκη, συνάγονται τα κατωτέρω στοιχεία, ως προς το νομοθετικό και πραγματικό πλαίσιο της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί το High Court of Justice.

10. Το νομοθετικό κείμενο με το οποίο ελήφθησαν τα κριθέντα ως αναγκαία μέτρα, προκειμένου να εφαρμοσθούν στο Ηνωμένο Βασίλειο οι εισαχθείσες το έτος 1992 μεταρρυθμίσεις του κοινοτικού καθεστώτος πριματοδοτήσεως στους τομείς του προβείου και του βοείου κρέατος (The Sheep Annual Premium and Suckler Cow Premium Quotas Regulations, 1993 [11]), δεν προέβλεψε σύστημα αντισταθμίσεως των ζημιών που θα προκαλούσαν, ενδεχομένως, οι νέες ρυθμίσεις στους ιδιοκτήτες των ακινήτων στα οποία ασκούν τη δραστηριότητά τους, βάσει ορισμένης συμβατικής σχέσεως, οι δικαιούχοι των πριμοδοτήσεων. Κατά την αντίληψη του αρμοδίου Ministry of Agriculture, Fisheries and Food (στο εξής: MAFF), η εισαγωγή τέτοιου συστήματος δεν ήταν δυνατό να βρεί έρεισμα στα άρθρα 13 του κανονισμού 3567/92 της Επιτροπής και 39 του κανονισμού 3886/92 της Επιτροπής, δοθέντος ότι αμφότερες οι διατάξεις αυτές αναφέρονται στην αντιμετώπιση, από τα κράτη μέλη, προβλημάτων οφειλομένων στη *μεταβίβαση* των δικαιωμάτων πριμοδοτήσεως από παραγωγούς που δεν είναι κύριοι του ακινήτου όπου είναι εγκατεστημένη η εκμετάλλευσή τους, ενώ, πάντοτε κατά το MAFF, η ζημία των ιδιοκτητών εκδηλώνεται

11 — S. I. (Statutory Instrument) N° 1626 του 1993.

με τη *χορήγηση* στους παραγωγούς, που είναι εγκατεστημένοι στα ακίνητά τους, των δικαιωμάτων πριμοδοτήσεως τα οποία συνδέονται πλέον με το πρόσωπο των παραγωγών αυτών.

11. Η CLA (η οποία, κατά τα εκτιθέμενα στις παρατηρήσεις της ενώπιον του Δικαστηρίου, είναι σωματείο ιδιοκτητών αγροτικών ακινήτων που σκοπεί στην προστασία και προαγωγή των νομίμων συμφερόντων των μελών του, ιδίως με την προστασία του επενδυμένου σε αγροτική γη κεφαλαίου και την εξασφάλιση της αποδοτικότητός του), θεωρώντας ότι οι μνημονευθείσες διατάξεις των κανονισμών της Επιτροπής καθώς και οι διατάξεις των κανονισμών του Συμβουλίου, κατ' επίκληση των οποίων θεσπίσθηκαν, επιβάλλουν στα κράτη μέλη την *υποχρέωση* να εισαγάγουν σύστημα αντισταθμίσεως της ζημίας, η οποία, ανεξαρτήτως του *πότε* εκδηλώνεται, προκαλείται πάντως στους ιδιοκτήτες εκ μόνου του γεγονότος ότι το δικαίωμα πριμοδοτήσεως *προβλέπεται ως μεταβιβάσιμο*, άσκησε σχετική προσφυγή.

12. Της προσφυγής επελήφθη το High Court of Justice, Queen's Bench Division, το οποίο, με τη διάταξή του της 12ης Ιανουαρίου 1994, υπέβαλε στο Δικαστήριο τα εξής προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 13 του κανονισμού 3567/92 της Επιτροπής (ΕΕ 1992, L 362, σ. 41) και το άρθρο 39 του κανονισμού 3886/92 της Επιτροπής (ΕΕ 1992, L 391, σ. 20) την έννοια ότι δίνει την εξουσία και/ή επιβάλλει την υποχρέωση στα κράτη μέλη να θεσπίσουν μηχανισμό αποζημιώσεως υπέρ των ιδιοκτητών γεωργικών εκτάσεων μόνο για την περίπτωση όπου οι ιδιοκτήτες αυτοί υφίστανται ζημία λόγω του ότι οι ενοικιαστές-παραγωγοί αποσπούν από την εκμετάλλευση και μεταβιβάζουν τα δικαιώματα πριμοδοτήσεως;

2) Έχει το άρθρο 13 του κανονισμού 3567/92 της Επιτροπής και/ή το άρθρο 39 του κανονισμού 3886/92 της Επιτροπής την έννοια ότι δίνει την εξουσία και/ή επιβάλλει την υποχρέωση στα κράτη μέλη να θεσπίσουν μηχανισμό αποζημιώσεως υπέρ των ιδιοκτητών γεωργικών εκτάσεων σε περιπτώσεις όπου ανακύπτει ιδιαίτερο πρόβλημα

i) που συνδέεται με το μεταβιβάσιμο, ή

ii) ανακύπτει κατά ή μετά την εκ μέρους του ενοικιαστή-παραγωγού απόσπαση από την εκμετάλλευση του κυρίου και μεταβίβαση των δικαιωμάτων πριμοδοτήσεως και το οποίο οφείλεται στη θέσπιση και τη χορήγηση ποσοστώσεων στους ενοικιαστές-παραγωγούς, η οποία και αποβαίνει πλεονέκτημα γι' αυτούς;

3) Έχει το άρθρο 15 του κανονισμού 3567/92 της Επιτροπής και/ή το άρθρο 55 του κανονισμού 3886/92 της Επιτροπής την έννοια ότι παρέχει στα κράτη μέλη χωριστές εξουσίες και/ή τους επιβάλλει χωριστές υποχρεώσεις πέραν αυτών που προβλέπουν το άρθρο 13 του κανονισμού 3567/92 της Επιτροπής και/ή το άρθρο 39 του κανονισμού 3886/92 της Επιτροπής, προκειμένου να θεσπίσουν σύστημα αποζημιώσεως των ιδιοκτητών γεωργικών εκτάσεων;

III — Επί του πρώτου, δευτέρου και τετάρτου ερωτήματος

13. Θεωρώ σκόπιμο να διαπραγματευθώ από κοινού το πρώτο, δεύτερο και τέταρτο από τα τιθέμενα προδικαστικά ερωτήματα, δεδομένου ότι η αντιμετώπισή τους απαιτεί τη διερεύνηση των εξής, στενά συνδεομένων μεταξύ τους, ζητημάτων:

4) Επηρεάζει το άρθρο 5α, παράγραφος 4, στοιχείο στ', του κανονισμού 3013/89 του Συμβουλίου (ΕΕ 1989, L 289, σ. 1), όπως προστέθηκε με τον κανονισμό 2069/92 του Συμβουλίου (ΕΕ 1992, L 215, σ. 59) και/ή το άρθρο 4ε, παράγραφος 5 του κανονισμού 805/68 του Συμβουλίου (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/003, σ. 72), όπως προστέθηκε με τον κανονισμό 2066/92 του Συμβουλίου (ΕΕ 1992, L 215, σ. 49), την ερμηνεία και/ή το κύρος του άρθρου 13 του κανονισμού 3567/92 της Επιτροπής και/ή του άρθρου 39 του κανονισμού 3886/92 της Επιτροπής και/ή του άρθρου 15 του κανονισμού 3567/92 της Επιτροπής και/ή του άρθρου 55 του κανονισμού 3886/92 της Επιτροπής;

α) Σε ποια ακριβώς «προβλήματα» αναφέρονται τα άρθρα 13 του κανονισμού 3567/92 και 39 του κανονισμού 3886/92;

β) Προδιαγράφουν οι διατάξεις αυτές συγκεκριμένες λύσεις για τα παραπάνω «προβλήματα»;

γ) Οι διατάξεις αυτές παρέχουν ευχέρεια ή επιβάλλουν υποχρεώσεις στα κράτη μέλη;

δ) Μήπως η ανάγκη να ερμηνευθούν οι επίμαχες ρυθμίσεις κατά τρόπο συνάδοντα προς τις διατάξεις που αποτελούν το εξουσιοδοτικό τους έρεισμα (άρθρο 5α, παράγραφος 4, στοιχείο στ', του κανονισμού 3013/89 και 4ε, παράγραφος 5, του κανονισμού 805/68) και/ή προς τις υπέρ-

5) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στα ερωτήματα 1, 2, 3 και 4, ποιες αρχές οφείλουν να εφαρμόσουν τα κράτη μέλη κατά την κατάρτιση ενός τέτοιου συστήματος αποζημιώσεως;»

τερης τυπικής ισχύος γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου [12] επιβάλλουν την ερμηνευτική εκδοχή ότι επιβάλλεται, με τις διατάξεις αυτές, στα κράτη μέλη η υποχρέωση λήψεως μέτρων συγκεκριμένου περιεχομένου;

14. Η διατύπωση των δύο κρισίμων διατάξεων, σχεδόν ταυτόσημη άλλωστε, είναι, κατά τη γνώμη μου, εντελώς σαφής: τα προβλήματα στα οποία αναφέρονται είναι εκείνα που ενδέχεται να ανακύψουν, στις ήδη υφιστάμενες συμβατικές σχέσεις μεταξύ των παραγωγών που δεν είναι κύριοι των εκτάσεων όπου ασκούν τη δραστηριότητά τους και των ιδιοκτητών των εκτάσεων αυτών, σε *περίπτωση μεταβιβάσεως* των δικαιωμάτων πριμοδοτήσεως.

15. Νομίζω ότι κατά την αντίληψη του κοινοτικού νομοθέτη:

α) Όταν ένας παραγωγός, ο οποίος βάσει ορισμένης εννόμου σχέσεως, ήδη υφισταμένης κατά το χρόνο θέσεως σε ισχύ των ανωτέρω διατάξεων, ασκεί τη δραστηριότητά του επί εκτάσεως που ανήκει σε άλλο πρόσωπο, μεταβιβάζει τα δικαιώματά του πριμοδοτήσεως σε τρίτο πρόσωπο (το οποίο ασκεί τη δραστηριότητά του σε άλλο ακίνητο), είτε λόγω πωλήσεως (ή μεταβιβάσεως με άλλο τρόπο) της εκμεταλλεύσεώς του, είτε ανεξαρτήτως τέτοιας μεταβιβάσεως, η μεταβίβαση αυτή δικαιωμάτων, χωρίς να καθιστά αδύνατη την άσκηση, από τον ιδιοκτήτη ή άλλο παραγωγό, της ίδιας δραστηριότητας επί της αυτής εκτάσεως, την καθιστά πάντως λιγότερο συμφέρουσα, καθώς η αποδοτικότητα της εκμεταλλεύσεως θα εξαρτάται απολύτως από τις διακυμάνσεις των τιμών της αγοράς, χωρίς κάλυψη ή μείωση των ενδεχομένων απωλειών με την καταβολή της πριμοδοτήσεως.

β) Για τον λόγο αυτό, η μεταβίβαση του δικαιώματος πριμοδοτήσεως μπορεί να μειώσει την αξία του ακινήτου από το οποίο αποσπάται ή να οδηγήσει στη μείωση του ύψους των περιοδικών προσόδων που αποδίδει το ακίνητο βάσει συμβατικής σχέσεως που συνάπτεται μετά τη μεταβίβαση του δικαιώματος.

γ) Οι συνέπειες αυτές της μεταβιβάσεως του δικαιώματος πριμοδοτήσεως, οι οποίες δεν μπορούσαν να προβλεφθούν κατά το χρόνο συνάψεως της συμβατικής σχέσεως μεταξύ του ιδιοκτήτη του ακινήτου, από το οποίο αποσπάται ήδη το δικαίωμα πριμοδοτήσεως, και του παραγωγού που το μεταβιβάζει, ενδέχεται να ανατρέπουν εις βάρος του ιδιοκτήτη τα δεδομένα βάσει των οποίων συνήφθη η παραπάνω σχέση [13] ή να προκαλούν άλλου είδους βλάβη στα συμφέροντά του [14], ώστε να ενδείκνυται η λήψη μέτρων για την αποκατάσταση, στο μέτρο του δυνατού, κάποιας ισορροπίας των εκατέρωθεν συμφερόντων.

16. Η CLA, προσφεύγουσα στην κύρια δίκη, προβάλλει εν τούτοις (βλ. ιδίως σημεία

12 — Ως προς την ερμηνεία των διατάξεων του παραγώγου δικαίου κατά τρόπο συνάδοντα προς τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, βλ., παραδείγματος χάριν, τις αποφάσεις της 27ης Ιανουαρίου 1994, C-98/91, Herbrink (Συλλογή 1994, σ. I-223, σκέψη 9), της 19ης Μαΐου 1993, C-81/91, Twijnstra (Συλλογή 1993, σ. I-2455, σκέψη 24), και της 21ης Μαρτίου 1991, C-314/89, Rauh (Συλλογή 1991, σ. I-1647, σκέψη 17).

13 — Θα μπορούσε έτσι να διατυπωθεί η υπόθεση ότι, εάν κατά τη σύναψη μισθωτικής, παραδείγματος χάριν, σχέσεως ήταν γνωστό ότι το δικαίωμα πριμοδοτήσεως που θα αποκτούσε ο μισθωτής ασκώντας τη δραστηριότητά του στο υπό εκμίσθωση ακίνητο θα συνεδέετο με το πρόσωπό του και θα απεσπάτο στη συνέχεια από το ακίνητο αυτό, ο ιδιοκτήτης θα είχε επιδιώξει να καθορίσει το μίσθωμα σε ύψος που να αντικατοπτρίζει τη συμβολή του ακινήτου, ως παραγωγικού συντελεστή, στη γένεση του δικαιώματος πριμοδοτήσεως.

14 — Η μεταβίβαση, από τον παραγωγό, του δικαιώματος πριμοδοτήσεως θα μπορούσε ενδεχομένως (λόγω, παραδείγματος χάριν, αντικειμενικής αδυναμίας χρήσεως του ακινήτου για άλλη, πλην της εκτροφής αγοπροβάτων ή βοοειδών, δραστηριότητος) να οδηγήσει σε πλήρη αδυναμία μισθωτικής εκμεταλλεύσεώς του.

3.5 και 3.6 των παρατηρήσεών της ενώπιον του Δικαστηρίου) ότι ως «προβλήματα», υπό την έννοια των άρθρων 13 του κανονισμού 3567/92 και 39 του κανονισμού 3886/92, πρέπει να νοηθούν τα οφειλόμενα σε αυτό καθ' εαυτό το γεγονός ότι ο παραγωγός μπορεί να μεταβιβάσει το συνδεόμενο με το πρόσωπό του δικαίωμα πριμοδοτήσεως, χωρίς να ασκεί επιρροή η χρονική στιγμή κατά την οποία εκδηλώνονται πράγματι οι αντίστοιχες απώλειες του ιδιοκτήτη.

17. Η θέση της CLA, όπως την αντιλαμβάνομαι, είναι ότι οι μνημονευθείσες διατάξεις αναφέρονται σε προβλήματα προκαλούμενα από την καθιέρωση, αυτή καθ' εαυτή, του μεταβιβάσιμου χαρακτήρα των δικαιωμάτων πριμοδοτήσεως και τη σύνδεση, αυτή καθ' εαυτή, των τελευταίων με το πρόσωπο του παραγωγού, επειδή η διατάραξη της συμβατικής σχέσεως μεταξύ ιδιοκτήτη και παραγωγού επέρχεται με μόνη την εισαγωγή των αρχών αυτών, οι οποίες ενισχύουν δραστικά τη θέση του παραγωγού στα πλαίσια της συμβατικής σχέσεως που τον συνδέει με τον ιδιοκτήτη [15]. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, του οποίου η διατύπωση δεν είναι απολύτως σαφής, το δικαστήριο της παραπομπής επιδιώκει, νομίζω, να διαφωτισθεί επί του ζητήματος αν η εκτεθείσα θέση της CLA ανταποκρίνεται στην ακριβή έννοια των κρίσιμων διατάξεων.

18. Κατά τη γνώμη μου, η ερμηνευτική εκδοχή που υποστηρίζει η CLA δεν μπορεί να βρει έρεισμα ούτε στις επίμαχες διατάξεις των κανονισμών 3567/92 και 3886/92 ούτε στις σχετικές αιτιολογικές σκέψεις των κανονισμών αυτών (βλ. όγδοη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 3567/92 και δέκατη έκτη σκέψη του κανονισμού 3886/92). Η φράση «προβλήματα που ενδέχεται να ανακύψουν (...) σε περίπτωση μεταβιβάσεως του δικαιώματος πριμοδοτήσεως» οδηγεί αναγκαία στο συμπέρασμα ότι τα προβλήματα αυτά συνδέονται με την *πράξη* της μεταβιβάσεως [16] και όχι την απλή θέσπιση της ρυθμίσεως που καθιστά δυνατή τη μεταβίβαση [17].

19. Πρέπει στο σημείο αυτό να επισημάνω ότι η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, ενώ, κατά τα εκτιθέμενα στις παρατηρήσεις της ενώπιον του Δικαστηρίου, συμμερίζεται την άποψη ότι οι ερμηνευόμενες διατάξεις αναφέρονται σε προβλήματα που ανακύπτουν σε *περίπτωση μεταβιβάσεως* του

15 — Η θέση της CLA, την οποία αντιλαμβάνεται με παρόμοιο τρόπο και η Επιτροπή (βλ. σημείο 6 των παρατηρήσεων της), θα επέτρεπε, παραδείγματος χάριν, να θεωρηθεί ως πρόβλημα που ανακύπτει στις συμβατικές σχέσεις ιδιοκτητών-παραγωγών, υπό την έννοια των ερμηνευομένων διατάξεων, η χρήση, από τον παραγωγό, του μεταβιβάσιμου χαρακτήρα του δικαιώματος πριμοδοτήσεως ως διαπραγματευτικού όπλου, σε περίπτωση που τίθεται θέμα ανανεώσεως της μισθωτικής σχέσεως που τον συνδέει με τον ιδιοκτήτη ή αναπροσαρμογής του μισθώματος. Η CLA υπογραμμίζει, πάντως, ότι σε κάθε περίπτωση, ζήτημα καταβολής αποζημιώσεως στον ιδιοκτήτη δεν θα ετίθετο παρά μόνον μετά τη μεταβίβαση του δικαιώματος πριμοδοτήσεως και εφόσον απεδεικνύετο η βλάβη του.

16 — Είναι χαρακτηριστική, από την άποψη αυτή, η διατύπωση της πρώτης φράσεως του άρθρου 13 του κανονισμού 3567/92, που κάνει λόγο για προβλήματα σε περίπτωση μεταβιβάσεως των δικαιωμάτων πριμοδοτήσεως ή *άλλων πράξεων* που έχουν το ίδιο αποτέλεσμα.

17 — Είναι αλήθεια ότι η δεύτερη φράση του άρθρου 13 του κανονισμού 3567/92 αναφέρει ότι τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη σκοπούν μόνο στην «εξομάλυνση των δυσχερειών *που συνδέονται με την καθιέρωση καθεστώτος δικαιωμάτων πριμοδότησης συνδεδεμένου με τον παραγωγό*» (η υπογράμμιση είναι δική μου). Νομίζω ότι η φράση αυτή, της οποίας άλλωστε η κύρια λειτουργία είναι να τονίσει τον μεταβατικό χαρακτήρα των λαμβανομένων μέτρων, δεν μπορεί να κλονίσει την ερμηνεία που θεωρώ ορθή, δοθέντος ότι, όπως ορθά προβάλλει και η Επιτροπή, καθώς αρχίζει με τις λέξεις «τα μέτρα αυτά», παραπέμπει ευθέως στην πρώτη φράση του ίδιου άρθρου, η οποία συνδέει κατά τρόπο σαφή τα μέτρα αυτά με την αντιμετώπιση προβλημάτων που ανακύπτουν *σε περίπτωση μεταβιβάσεως δικαιωμάτων* πριμοδοτήσεως.

δικαιώματος πριμοδοτήσεως (υπενθυμίζοντας μάλιστα ότι κατά το στάδιο των συζητήσεων στα πλαίσια του Συμβουλίου επέμεινε να περιληφθούν στους υπό εκπόνηση κανονισμούς διατάξεις επιτρέπουσες στα κράτη μέλη να θεσπίσουν σύστημα αποζημιώσεως των ιδιοκτητών για τις απώλειες που θα υφίσταντο λόγω της μεταβιβάσεως, από τους δικαιούχους παραγωγούς, των δικαιωμάτων τους πριμοδοτήσεως), τονίζει, στις ίδιες παρατηρήσεις (βλ. ιδίως σημεία 3.9 έως 3.12), ότι έχει ήδη μορφώσει την αντίληψη ότι, από οικονομικής απόψεως, η βλάβη του ιδιοκτήτη του ακινήτου, στο οποίο είναι εγκατεστημένη η εκμετάλλευση του δικαιούχου της πριμοδοτήσεως (και δη εκείνη που συνίσταται στη μείωση της μισθωτικής ή αγοραστικής αξίας του ακινήτου του), δεν επέρχεται με τη μεταβίβαση του δικαιώματος αλλά με μόνη τη χορήγησή του στον παραγωγό και τη σύνδεσή του με το πρόσωπο του τελευταίου.

Όπως έχει επανειλημμένα κριθεί [18], ο κοινοτικός νομοθέτης διαθέτει, στο πεδίο της κοινής γεωργικής πολιτικής, ευρεία εξουσία εκτιμήσεως, αντίστοιχη προς τις πολιτικές ευθύνες που του αναθέτουν τα άρθρα 40 και 43 της Συνθήκης και, επομένως, στο πεδίο αυτό μόνον η πρόδηλη ακαταλληλότητα ενός μέτρου σε σχέση με τον επιδιωκόμενο από το κοινοτικό όργανο σκοπό μπορεί να επηρεάσει τη νομιμότητά του. Αν θεωρηθεί δεδομένο ότι σκοπός των επίμαχων διατάξεων είναι η διευκόλυνση της μεταβάσεως στο νέο καθεστώς που διέπει τις πριμοδοτήσεις στους τομείς του προβείου και του βοείου κρέατος, βασικό χαρακτηριστικό του οποίου είναι η καθιέρωση του μεταβιβάσιμου χαρακτήρα των συνδεομένων με το πρόσωπο του παραγωγού σχετικών δικαιωμάτων, δεν νομίζω ότι τα εκτιθέμενα στις παρατηρήσεις της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου ως προς τη γενεσιουργό αιτία της βλάβης των ιδιοκτητών αρκούν για να καταδείξουν ότι ο εντοπισμός, από τον κοινοτικό νομοθέτη, στη μεταβίβαση των παραπάνω δικαιωμάτων της αιτίας που δημιουργεί στις υφιστάμενες συμβατικές σχέσεις ιδιοκτητών-παραγωγών προβλήματα χρήζοντα ενδεχομένως αντιμετωπίσεως καθιστά προφανώς ακατάλληλες για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού τις θεσπισθείσες κρίσιμες ρυθμίσεις.

20. Θεωρώ ότι η οικονομική ανάλυση, βάσει της οποίας διατυπώνεται η άποψη αυτή, δεν μπορεί να έχει την οποιαδήποτε επιρροή στην ερμηνεία των κρίσιμων διατάξεων, των οποίων το γράμμα (όπως άλλωστε η ίδια η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου δέχεται) είναι σαφές, ως προς το ότι ως «προβλήματα», χρήζοντα ενδεχομένως αντιμετωπίσεως, νοούνται τα οφειλόμενα στη μεταβίβαση του δικαιώματος πριμοδοτήσεως. Η οικονομική αυτή ανάλυση δεν μπορεί, από την άλλη πλευρά, να επηρεάσει το *κύρος* των ανωτέρω διατάξεων.

21. Αν οι επίμαχες διατάξεις εντοπίζουν με σαφήνεια τις συνθήκες υπό τις οποίες γεννώνται τα «προβλήματα» στα οποία αναφέρονται και επιτρέπουν να συναγάγει κανείς εμμέσως τη φύση των προβλημάτων αυτών,

18 — Βλ., μεταξύ άλλων, την απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 1994, C-306/93, SMW Winzersekt (Συλλογή 1994, σ. I-5555, σκέψη 21), της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-280/93, Γερμανία κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1994, σ. I-4973, σκέψεις 89 και 90), της 13ης Νοεμβρίου 1990, 331/88, Fedesa κ.λπ. (Συλλογή 1990, σ. I-4023, σκέψη 14), και της 11ης Ιουλίου 1989, 265/87, Schräder (Συλλογή 1989, σ. 2237, σκέψη 22).

δεν επιβάλλουν, πάντως, στα κράτη μέλη, ως προς τη φύση των μέτρων που λαμβάνονται για την αντιμετώπισή τους, παρά μόνο μία συγκεκριμένη δέσμευση: τα μέτρα αυτά πρέπει, οπωσδήποτε, να έχουν μεταβατικό χαρακτήρα [19]. Κατά τα λοιπά, ο κοινοτικός νομοθέτης περιορίζεται να δώσει εντελώς γενικές κατευθύνσεις: προβλέπει απλώς ότι τα λαμβανόμενα μέτρα πρέπει να σκοπούν στην εξεύρεση δίκαιων λύσεων και (πράγμα που ήταν, ούτως ή άλλως, αυτονόητο) να τηρούν τη βασική αρχή του νέου καθεστώτος των πριμοδοτήσεων στους τομείς του προβείου και του βοείου κρέατος, ήτοι τη σύνδεση του δικαιώματος πριμοδοτήσεως με το πρόσωπο του παραγωγού.

22. Επομένως, ο κοινοτικός νομοθέτης δεν προβλέπει μέτρα συγκεκριμένου περιεχομένου αλλά, μέσα στα ευρύτατα όρια που χαράσσει, αφήνει στα κράτη μέλη τη φροντίδα να προσδιορίσουν τη μορφή που θα λάβουν τα μέτρα αυτά. Είναι βέβαιο ότι ένα τέτοιο μέτρο μπορεί να είναι και η εγκαθίδρυση ενός συστήματος που θα προβλέπει την καταβολή στους ιδιοκτήτες, σε αντιστάθμιση των απωλειών τους, χρηματικού ποσού προερχομένου είτε από κρατικούς πόρους είτε από τους παραγωγούς με τους οποίους τους συνδέει συμβατική σχέση. Είναι όμως εξίσου βέβαιο ότι ένα τέτοιο σύστημα δεν μπορεί να θεωρηθεί, όπως προβάλλει η CLA, ότι είναι το *μόνο* που εξασφαλίζει δίκαιες λύσεις στα τιθέμενα προβλήματα. Οι κοινοτικές ρυθμίσεις δεν αποκλείουν, κατά κανένα τρόπο, τη θέσπιση από τα κράτη μέλη διατάξεων με τις οποίες θα επεδιώκετο με άλλο τρόπο, πλην της καταβολής χρηματικού ποσού, η εξουδετέρωση των αρνητικών για τον ιδιοκτήτη συνεπειών της μεταβιβάσεως, από τον παραγωγό που είναι εγκατεστημένος στο ακίνητό του, των δικαιωμάτων πριμοδοτήσεως [20].

23. Οι ερμηνευόμενες διατάξεις παρέχουν, κατά συνέπεια, στα κράτη μέλη ευρύτατη διακριτική ευχέρεια ως προς το είδος και το περιεχόμενο των μέτρων που μπορούν να

19 — Ο κοινοτικός νομοθέτης θεωρεί, προφανώς, ότι σχετικές ρυθμίσεις πάγιου χαρακτήρα θα μπορούσαν να κλονίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή της βασικής αρχής του εισαγομένου καθεστώτος, κατά την οποία το δικαίωμα πριμοδοτήσεως συνδέεται με το πρόσωπο του παραγωγού. Εξάλλου, επί συμβατικών σχέσεων που συνάπτονται μετά την εισαγωγή του νέου καθεστώτος των πριμοδοτήσεων, τα μέρη συμβάλλονται έχοντας πλήρη γνώση των αρχών που διέπουν το καθεστώς αυτό και είναι, επομένως, σε θέση, προβλέποντας τις συνέπειες της εφαρμογής τους, να προσαρμόσουν ανάλογα τους όρους της συμβάσεως που καταρτίζουν.

20 — Ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, προβλήθηκε από το MAFF ότι έχουν θεσπισθεί στο Ηνωμένο Βασίλειο άλλα μέτρα, πλην της καθιερώσεως «μηχανισμού αποζημιώσεως», για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που αναδύπτουν λόγω της μεταβιβάσεως των δικαιωμάτων πριμοδοτήσεως. Όπως συνάγεται από τη διάταξη παραπομπής, σε συνδυασμό με τα προβαλλόμενα από την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ενώπιον του Δικαστηρίου (βλ. σημείο 11 των παρατηρήσεών της), μεταξύ των μέτρων αυτών περιλαμβάνονται: 1) Καθορισμός στο υψηλότερο επιτρεπόμενο ποσοστό (15 %) του τμήματος εκείνου των μεταβιβαζομένων, χωρίς μεταβίβαση της εκμεταλλεύσεως, δικαιωμάτων πριμοδοτήσεως, το οποίο εκχωρείται, χωρίς αντιστάθμιση, στο συνιστώμενο από κάθε κράτος μέλος εθνικό απόθεμα, ώστε να αποθαρρυνθεί η μεταβίβαση δικαιωμάτων πριμοδοτήσεως από τους παραγωγούς. 2) Χορήγηση, κατά προτεραιότητα, δικαιωμάτων πριμοδοτήσεως από το εθνικό απόθεμα στους παραγωγούς οι οποίοι εγκαθίστανται σε ακίνητο από το οποίο απεχώρησε προηγουμένως άλλος παραγωγός (που ασκούσε τη δραστηριότητά του στο ακίνητο αυτό βάσει ορισμένης εννόμου σχέσεως) αποσπώντας το συνδεδεμένο με το πρόσωπό του δικαίωμα πριμοδοτήσεως. 3) Μέτρα για την παρεμπόδιση της μεταβιβάσεως δικαιωμάτων πριμοδοτήσεως εκτός ορισμένων ευαίσθητων ζωνών.
Νομίζω ότι μέτρα με χαρακτηριστικά ανάλογα προς εκείνα των ανωτέρω ρυθμίσεων δεν μπορούν να θεωρηθούν ότι επιτελούν την ειδική λειτουργία των μέτρων στα οποία αναφέρονται οι κρίσιμες εν προκειμένω διατάξεις. Πράγματι, ανεξαρτήτως του ότι ευρίσκουν νόμιμο έρεισμα σε άλλες διατάξεις (βλ. άρθρα 5α, παράγραφος 4, στοιχείο β', τρίτο εδάφιο, και στοιχείο γ', πρώτη περίπτωση, καθώς και 5β, παράγραφος 2, στοιχείο ε', του κανονισμού 3013/89, άρθρα 4ε, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, και παράγραφος 2, στοιχείο α', καθώς και 4στ, παράγραφος 2, στοιχείο ε', του κανονισμού 805/68), δεν αναφέρονται πάντως, ειδικώς και ευθέως, στα προβλήματα που αφορούν στις υφιστάμενες, κατά την εισαγωγή του νέου καθεστώτος πριμοδοτήσεων, συμβατικές σχέσεις μεταξύ ιδιοκτητών και παραγωγών, έστω και αν η εφαρμογή τους μπορεί, ενδεχομένως, να μετριάσει την ένταση των προβλημάτων αυτών.

ληφθούν για την αντιμετώπιση των προβλημάτων για τα οποία γίνεται λόγος στις διατάξεις αυτές. Θα προσθέσω ότι, κατά τη γνώμη μου, από το ίδιο το κείμενο των διατάξεων αυτών [21] προκύπτει ότι στα κράτη μέλη χορηγείται επίσης η ευχέρεια *να θεσπίσουν ή να μη θεσπίσουν τέτοια μέτρα* [22], κατόπιν σταθμίσεως των ιδιαίτερων συνθηκών που επικρατούν σε κάθε κράτος μέλος και του ειδικού, ενδεχομένως, τρόπου με τον οποίο εκδηλώνονται, στο κράτος αυτό, τα προβλήματα μεταβάσεως στο νέο καθεστώς πριμοδοτήσεων.

24. Ενόψει του περιεχομένου του τετάρτου προδικαστικού ερωτήματος, τίθεται ήδη το ζήτημα αν οι διατάξεις των άρθρων 13 του κανονισμού 3567/92 και 39 του κανονισμού 3886/92, όπως ανωτέρω ερμηνεύονται, συνάδουν προς τις διατάξεις που αποτελούν το εξουσιοδοτικό τους έρεισμα. Δεν μπορώ παρά να απαντήσω καταφατικά. Πράγματι, τόσο η διάταξη του άρθρου 5α, παράγραφος 4, στοιχείο στ', του κανονισμού 3013/89, προστεθείσα με τον κανονισμό 2069/92 του Συμβουλίου, όσο και η διάταξη του άρθρου 4ε, παράγραφος 5, του κανονισμού 805/68, προστεθείσα με τον κανονισμό 2066/92 του Συμβουλίου, εξουσιοδοτούν την Επιτροπή να θεσπίσει διατάξεις *επιτρέπουσες* στα κράτη μέλη την επίλυση *προβλημάτων συνδεομένων με τη μεταβίβαση των δικαιωμάτων πριμοδοτήσεως*, χωρίς να επιβάλλουν στην Επιτροπή να προβλέψει τη λήψη, από τα κράτη μέλη, μέτρων συγκεκριμένου είδους και περιεχομένου [23].

25. Μήπως, εν τούτοις, οι γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου επιβάλλουν διαφορετική ερμηνευτική προσέγγιση των παραπάνω εξουσιοδοτικών διατάξεων και, επομένως, και των διατάξεων των άρθρων 13 και 39 των κανονισμών 3567/92 και 3886/92, αντιστοίχως, που θεσπίσθηκαν κατ' επίκλησή τους; Μήπως, δηλαδή, οι παραπάνω γενικές αρχές επέβαλλαν στον κοινοτικό νομοθέτη να προβλέψει ως υποχρεωτική τη λήψη από τα κράτη μέλη μέτρων, και μάλιστα συγκεκριμένου περιεχομένου (π.χ. θέσπιση συστήματος αποζημιώσεως των θιγομένων ιδιοκτητών), για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που ανακύπτουν στις συμβατικές σχέσεις ιδιοκτητών-παραγωγών μετά την εισαγωγή του νέου καθεστώτος πριμοδοτήσεων;

26. Το ζήτημα δεν τίθεται ευθέως ούτε από το δικαστήριο της παραπομπής ούτε από την CLA. Λόγοι πληρότητος επιβάλλουν όμως, νομίζω, την εξέτασή του.

21 — Βλ. άρθρο 13 του κανονισμού 3567/92, κατά το οποίο «τα κράτη μέλη λαμβάνουν *εάν χρειαστεί* τα ενδεδειγμένα μεταβατικά μέτρα (...)», και άρθρο 39 του κανονισμού 3886/92, κατά το οποίο «τα κράτη μέλη, *αν αυτό κριθεί αναγκαίο*, λαμβάνουν τα κατάλληλα μεταβατικά μέτρα (...)» (οι υπογραμμίσεις είναι δικές μου). Νομίζω ότι το διορθωτικό του άρθρου 13 του αγγλικού κειμένου του κανονισμού 3567/92 (ΟΙ 1993, L 6, σ. 16), σύμφωνα με το οποίο η φράση «Member States may, if necessary, take (...)» αντικαθίσταται με τη φράση «Member States, if necessary, shall take (...)», δεν μεταβάλλει τα πράγματα, εφόσον παραμένουν, πάντως, άθικτες οι λέξεις «if necessary».

22 — Πρβλ. περίπτωση χορηγήσεως από τον κοινοτικό νομοθέτη ανάλογης διακριτικής ευχέρειας στα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή κοινοτικών διατάξεων που αφορούν στην κοινή γεωργική πολιτική, στις αποφάσεις της 11ης Ιουλίου 1989, 196/88 έως 198/88, Comée κ.λπ. (Συλλογή 1989, σ. 2309, ιδίως σκέψη 13), και της 12ης Ιουλίου 1990, C-16/89, Spronk (Συλλογή 1990, σ. I-3185, ιδίως σκέψεις 11 και 12).

23 — Ως προς το ζήτημα (το οποίο επίσης τίθεται με το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα) της επιροής των διατάξεων των άρθρων 5α, παράγραφος 4, στοιχείο στ', του κανονισμού 3013/89 και 4ε, παράγραφος 5, του κανονισμού 805/68 στην ερμηνεία των άρθρων 15 του κανονισμού 3567/92 και 55 του κανονισμού 3886/92, βλ., κατωτέρω, σημείο 28.

Θα μπορούσε, πράγματι, να υποστηριχθεί ότι η σύνδεση του δικαιώματος πριμοδοτήσεως με το πρόσωπο του παραγωγού και η χορήγηση στον τελευταίο του δικαιώματος να αποσπάσει το δικαίωμα αυτό από το ακίνητο όπου είναι εγκατεστημένος ή, έστω, η πράξη της μεταβιβάσεως, προσβάλλουν θεμελιώδες δικαίωμα του κυρίου του ακινήτου, ήτοι το κατοχυρούμενο στο πλαίσιο της κοινοτικής εννόμου τάξεως δικαίωμα ιδιοκτησίας [24], με περαιτέρω συνέπεια τη στοιχειοθέτηση υποχρεώσεως του κοινοτικού νομοθέτη να προβλέψει ως υποχρεωτική τη θέσπιση, από τα κράτη μέλη, συστήματος αποζημιώσεως των ιδιοκτητών.

27. Μια τέτοια αντίληψη δεν θα μπορούσε να ευσταθήσει. Πράγματι, με την απόφαση της 24ης Μαρτίου 1994, Bostock [25], το Δικαστήριο, αντιμετωπίζοντας το ζήτημα αν, ενόψει ρυθμίσεων του συστήματος της συμπληρωματικής εισφοράς επί του γάλακτος, οι οποίες συνεπάγονται, κατά τη λήξη συμβάσεως μισθώσεως, μεταβίβαση στον εκμισθωτή της ποσότητος αναφοράς (η υπέρβαση της οποίας γεννά υποχρέωση καταβολής της συμπληρωματικής εισφοράς), η ανάγκη προστασίας του θεμελιώδους δικαιώματος της ιδιοκτησίας επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να εισαγάγουν ρύθμιση προβλέπουσα την αποζημίωση του αποχωρούντος μισθωτή από τον εκμισθωτή ή παρέχει απ' ευθείας έρεισμα στο μισθωτή για να εγείρει σχετική απαίτηση έναντι του ιδιοκτήτη, έκρινε (σκέψη 19), παραπέμποντας και στην προηγούμενη απόφασή του Von Deetzen II [26], ως εξής: «Το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, που διασφαλίζεται στο πλαίσιο της κοινοτικής εννόμου τάξεως, δεν συνεπάγεται το δικαίωμα εμπορίας ενός οφέλους, όπως των ποσοτήτων αναφοράς που χορηγούνται στο πλαίσιο της κοινής οργανώσεως αγοράς, που δεν προέρχεται ούτε από τα περιουσιακά στοιχεία ούτε από την επαγγελματική δραστηριότητα του ενδιαφερομένου».

Ενόψει όμως τούτου, το δικαίωμα πριμοδοτήσεως που προβλέπεται στα πλαίσια της κοινής οργανώσεως αγοράς στους τομείς του προβείου και του βοείου κρέατος, ως όφελος χορηγούμενο από τις οικείες κοινοτικές ρυθμίσεις, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί περιουσιακό στοιχείο του κυρίου του ακινήτου, καλυπτόμενο από την προστασία του δικαιώματος της ιδιοκτησίας και, επομένως, ούτε το γεγονός ότι ο κοινοτικός νομοθέτης συνέδεσε το δικαίωμα αυτό με άλλο πρόσωπο (εν προκειμένω με τον παραγωγό ο οποίος ασκεί, βάσει ορισμένης συμβατικής σχέσεως, τη δραστηριότητά του στο ανωτέρω ακίνητο) και προέβλεψε τη δυνατότητα του τελευταίου να το μεταβιβάσει σε τρίτο, ούτε η πράξη μεταβιβάσεως του δικαιώματος μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστούν προσβολή του δικαιώματος της ιδιοκτησίας υπό την εκτεθείσα έννοια [27], επιβάλλουσα στον κοινοτικό νομοθέτη να προβλέψει ως υποχρεωτική τη θέσπιση, από τα κράτη μέλη, συστήματος αντισταθμίσεως της προσβολής αυτής.

24 — Βλ., ενδεικτικά, από την πρόσφατη νομολογία, την απόφαση Γερμανία κατά Συμβουλίου (μνημονευθείσα ήδη στην υποσημείωση 18), σκέψη 78.

25 — Υπόθεση C-2/92, Συλλογή 1994, σ. I-955.

26 — Απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 1991, C-44/89, Von Deetzen II (Συλλογή 1991, σ. I-5119, σκέψη 27).

27 — Εφόσον, κατά τα εκτιθέμενα στο κείμενο, το δικαίωμα πριμοδοτήσεως δεν μπορεί να θεωρηθεί στοιχείο καλυπτόμενο από την προστασία που παρέχει η κοινοτική έννομη τάξη στο δικαίωμα της ιδιοκτησίας, αποβαίνει αλυσιτελής η εξέταση του δυσχερέστατου ζητήματος αν, υπό την αντίθετη εκδοχή, η προστασία του δικαιώματος της ιδιοκτησίας στα πλαίσια της κοινοτικής εννόμου τάξεως νοείται έναντι όχι μόνον των κοινοτικών οργάνων (ή των οργάνων των κρατών μελών όταν ενεργούν βάσει κοινοτικών διατάξεων) αλλά και έναντι των ιδιωτών, εν προκειμένω των παραγωγών που ασκούν τη δραστηριότητά τους επί ακινήτων ιδιοκτησίας τρίτου (βλ. σχετικά και το σημείο 39 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα Cl. Gulmann επί της μνημονευθείσης ανωτέρω, σημείο 27, υποθέσεως Bostock).

IV — Επί του τρίτου και πέμπτου ερωτήματος

28. Μπορώ να είμαι σύντομος στην αντιμετώπιση του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος. Τα άρθρα 15 του κανονισμού 3567/92 και 55 του κανονισμού 3886/92 περιορίζονται να επιβάλουν στα κράτη μέλη την υποχρέωση, αφενός μεν να προβούν σε πλήρη και πιστή εφαρμογή των διατάξεων των ανωτέρω κανονισμών (υποχρέωση την οποία άλλωστε υπέχουν και από το άρθρο 5 της Συνθήκης), αφετέρου δε να ενημερώσουν την Επιτροπή ως προς τα μέτρα που λαμβάνουν για τον σκοπό αυτό. Η εντελώς γενική διατύπωσή τους δεν επιτρέπει, πράγματι, να ερμηνευθούν οι ανωτέρω διατάξεις ως παρέχουσες στα κράτη μέλη, επί του ζητήματος της αντιμετωπίσεως των προβλημάτων που ενδέχεται να ανακύψουν στις υφιστάμενες σχέσεις ιδιοκτητών-παραγωγών, ευχέρειες άλλες, πέραν εκείνων που τους παρέχουν οι σχετικές ειδικές διατάξεις των άρθρων 13 του κανονισμού 3567/92 και 39 του κανονισμού 3886/92. Κατά μείζονα λόγο, δεν είναι δυνατό να θεμελιωθούν, επί των ανωτέρω γενικών διατάξεων και μόνον, υποχρεώσεις των κρατών μελών, αφορώσες ειδικά στο κρίσιμο εν προκειμένω ζήτημα. Εξάλλου, ενόψει των όσων εξέθεσα (βλ., ανωτέρω, σημείο 24) ως προς το εύρος της εξουσιοδοτήσεως που παρέχεται στην Επιτροπή με τα άρθρα 5α, παράγραφος 4, στοιχείο στ', του κανονισμού 3013/89 του Συμβουλίου και 4ε, παράγραφος 5, του κανονισμού 805/68 του Συμβουλίου, διαφορετική αντίληψη ως προς την έννοια των γενικών διατάξεων των άρθρων 15 και 55 των κανονισμών 3567/92 και 3886/92, αντιστοίχως, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί από την ανάγκη ερμηνείας τους κατά τρόπο σύμφωνο με τις παραπάνω εξουσιοδοτικές διατάξεις.

29. Σύντομος θα είμαι και επί του τελευταίου προδικαστικού ερωτήματος. Εξέθεσα ήδη ότι οι κρίσιμες διατάξεις δεν προβλέπουν τη λήψη μέτρων συγκεκριμένου περιεχομένου αλλά παρέχουν στα κράτη μέλη την ευχέρεια να εισαγάγουν, προς αντιμετώπιση των προβλημάτων που ανακύπτουν στις συμβατικές σχέσεις μεταξύ ιδιοκτητών και παραγωγών σε περίπτωση μεταβιβάσεως των δικαιωμάτων πριμοδοτήσεως, τα μέτρα εκείνα που θα εκτιμήσουν ως κατάλληλα για να επιτευχθεί δίκαιη λύση των προβλημάτων αυτών. Ανέφερα επίσης ότι ένα από τα μέτρα αυτά μπορεί να είναι και η εγκαθίδρυση συστήματος, βάσει του οποίου θα καταβάλλεται στους ιδιοκτήτες χρηματικό ποσό, ως αντιστάθμιση των απωλειών που τους προκαλεί η μεταβίβαση του δικαιώματος πριμοδοτήσεως. Η επιλογή ωστόσο των αρχών που θα διέπουν ένα τέτοιο σύστημα αφήνεται στα κράτη μέλη, δοθέντος μάλιστα και του ότι τα προβλήματα, στη θεραπεία των οποίων σκοπεί η εγκαθίδρυσή του, εκδηλώνονται στο πλαίσιο συμβατικών σχέσεων οι οποίες διέπονται καθ' ολοκληρία από αρχές και κανόνες του εθνικού δικαίου [28].

Το κοινοτικό δίκαιο περιορίζει εν τούτοις το πεδίο, εντός του οποίου θα κινηθεί ο εθνικός νομοθέτης θεσπίζοντας τις σχετικές διατάξεις, και μάλιστα με δύο διαφορετικούς τρόπους: Η πρώτη σειρά περιορισμών προέρχεται από το ίδιο το κείμενο των άρθρων 13 του κανονισμού 3567/92 και 39 του κανονισμού 3886/92. Το υιοθετούμενο από ένα κράτος μέλος σύστημα πρέπει, αφενός μεν να έχει μεταβατικό και μόνο χαρακτήρα, αφετέρου δε να μην οδηγεί κατ' αποτέλεσμα στην ανατροπή της βασικής αρχής που διέπει το εισαχθέν με τους κανονισμούς 2066/92 και 2069/92 καθεστώς πριμοδοτήσεως, τη σύνδεση δηλαδή του δικαιώματος πριμοδοτήσεως με τον παρα-

28 — Πρβλ., ως προς το σημείο αυτό, τη μνημονευθείσα ήδη (βλ. ανωτέρω σημείο 27) απόφαση Bostock, σκέψεις 25 και 26.

γωγό. Πέραν όμως τούτου, ο εθνικός νομοθέτης, θεσπίζοντας ένα τέτοιο σύστημα, δεσμεύεται επίσης, δεδομένου ότι ασκεί ευχέρεια που του χορηγεί η κοινοτική νομοθεσία, από τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου [29] και, ιδίως, την αρχή της ισότητος, την οποία έχει, νομίζω, πρωτίστως κατά νου ο κοινοτικός νομοθέτης, όταν κάνει λόγο, στις κρίσιμες εν προκειμένω διατάξεις, για εξεύρεση *δίκαιων* λύσεων στα προβλήματα που ανακύπτουν στις συμβατικές σχέσεις ιδιοκτητών και παραγωγών.

V — Πρόταση

30. Ενόψει των ανωτέρω, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στα υπό κρίση προδικαστικά ερωτήματα ως εξής:

«1) Τα άρθρα 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3567/92 της Επιτροπής, της 10ης Δεκεμβρίου 1992, και 39 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3886/92 της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 1992, έχουν την έννοια ότι παρέχουν στα κράτη μέλη την ευχέρεια να θεσπίσουν μέτρα μεταβατικού χαρακτήρα, για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που είναι ενδεχόμενο να ανακύψουν στις υφιστάμενες κατά την έναρξη ισχύος των ανωτέρω κανονισμών συμβατικές σχέσεις μεταξύ παραγωγών, που δεν είναι ιδιοκτήτες του συνόλου των εκτάσεων που εκμεταλλεύονται και των ιδιοκτητών των εκτάσεων αυτών, σε περίπτωση μεταβιβάσεως, εκ μέρους των παραγωγών, των δικαιωμάτων πριμοδοτήσεως που τους ανήκουν. Στα πλαίσια της ευχέρειας αυτής, τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίσουν, μεταξύ άλλων, και σύστημα αντισταθμίσεως των απωλειών που υφίσταται ένας ιδιοκτήτης λόγω της μεταβιβάσεως, εκ μέρους του παραγωγού, του δικαιώματος πριμοδοτήσεως.

2) Τα άρθρα 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3567/92 της Επιτροπής, της 10ης Δεκεμβρίου 1992, και 39 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3886/92 της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 1992, δεν επιβάλλουν υποχρέωση ούτε παρέχουν ευχέρεια στα κράτη μέλη για τη θέσπιση συστήματος αποβλέποντος στην αντιμετώ-

29 — Πρβλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 13ης Ιουλίου 1989, 5/88, Wachauf (Συλλογή 1989, σ. 2609, σκέψη 19), και της 25ης Νοεμβρίου 1986, 201/85 και 202/85, Klensch (Συλλογή 1986, σ. 3477, σκέψεις 8 και 9), καθώς και τις μνημονευθείσες ήδη (βλ. υποσημείωση 22) αποφάσεις Cornée κ.λπ. (σκέψη 14) και Spronk (σκέψεις 13, 17 και 28).

πιση προβλημάτων που προκαλεί, ενδεχομένως, στις υφιστάμενες συμβατικές σχέσεις μεταξύ παραγωγών που δεν είναι κύριοι του συνόλου των εκτάσεων που εκμεταλλεύονται και των ιδιοκτητών των εκτάσεων αυτών, αυτό καθ' εαυτό το γεγονός ότι στα πλαίσια των καθεστώτων πριμοδοτήσεως στον τομέα του προβείου και αιγείου και στον τομέα του βοείου κρέατος, όπως ισχύουν μετά τη θέσπιση των κανονισμών 2069/92 και 2066/92, αντιστοίχως, τα δικαιώματα πριμοδοτήσεως συνδέονται με το πρόσωπο του παραγωγού και προβλέπονται ως μεταβιβάσιμα.

3) Τα άρθρα 15 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3567/92 της Επιτροπής, της 10ης Δεκεμβρίου 1992, και 55 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3886/92 της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 1992, δεν παρέχουν στα κράτη μέλη ευχέρειες άλλες, πέραν εκείνων που χορηγούν τα άρθρα 13 και 39 των ανωτέρω κανονισμών 3567/92 και 3886/92, αντιστοίχως, επί του ζητήματος της αντιμετωπίσεως των προβλημάτων που ενδέχεται να ανακύψουν στις συμβατικές σχέσεις μεταξύ παραγωγών, οι οποίοι δεν είναι ιδιοκτήτες του συνόλου των εκτάσεων που εκμεταλλεύονται και των ιδιοκτητών των εκτάσεων αυτών, ούτε επιβάλλουν σχετικές υποχρεώσεις.

4) Οι διατάξεις των άρθρων 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3567/92 της Επιτροπής, της 10ης Δεκεμβρίου 1992, και 39 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3886/92 της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 1992, όπως ερμηνεύθηκαν ανωτέρω, συνάδουν απολύτως προς τις διατάξεις των άρθρων 5α, παράγραφος 4, στοιχείο στ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 3013/89 του Συμβουλίου, της 25ης Σεπτεμβρίου 1989, και 4ε, παράγραφος 5, του κανονισμού (ΕΟΚ) 805/68 του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1968, κατ' εξουσιοδότηση των οποίων θεσπίσθηκαν. Οι τελευταίες αυτές διατάξεις δεν ασκούν, εξάλλου, καμία επιρροή στην ερμηνεία ή στο κύρος των άρθρων 15 και 55 των ανωτέρω κανονισμών 3567/92 και 3886/92, αντιστοίχως.

5) Εάν ένα κράτος μέλος, κάνοντας χρήση της σχετικής ευχερείας που του παρέχουν το άρθρο 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3567/92 της Επιτροπής, της 10ης Δεκεμβρίου 1992, και το άρθρο 39 του κανονισμού (ΕΟΚ) 3886/92 της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 1992, θεσπίσει σύστημα το οποίο αποβλέπει στην αντιστάθμιση των ενδεχομένων απωλειών που υφίσταται ο ιδιοκτήτης ακινήτου λόγω της μεταβιβάσεως, εκ μέρους παραγωγού που ασκεί τη δραστηριότητά του στο ακίνητο αυτό, των δικαιωμάτων του πριμοδοτήσεως, οι

ρυθμίσεις που συγκροτούν το σύστημα αυτό πρέπει να έχουν καθαρώς μεταβατικό χαρακτήρα, να τηρούν την αρχή κατά την οποία το δικαίωμα πριμοδοτήσεως συνδέεται με το πρόσωπο του παραγωγού και να κινούνται εντός των ορίων που διαγράφουν οι γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου και, ιδίως, η αρχή της ισότητος.»